

שלנגל, ולדיסלב (מת באפריל 1943)

(Wladyslaw Szlengel). משורר ופזמונאי יהודי שכתב בפולנית ושרבים משיריו שחוברו בגטו ורשה עוסקים במצוקת הזמן ובהתנגדות היהודים בחודשים האחרונים של הגטו. לפני המלחמה הרבה ש' לכתוב שירים ופזמונים, ביניהם שירים סטיריים לעיתונות ולבימות בידור. בגטו המשיך ש' לכתוב קטעי פרזזה ושירה בשביל מועדון Sztuka ('אמנות'), אחד המועדונים לבעלי האמצעים ולעילית שצמחה בנסיבות הגטו. ליצירות שכתב באותה תקופה ידע להגניב נימה ביקורתית מוסווית על הכובש ומצליפה כלפי המוסדות היהודים בגטו. עמנואל רינגלבלום מוסר, ששירי ש' 'היו נפוצים מאוד בגטו ומסרו את הלכי הרוח בו'. הם עברו מיד ליד והוקראו בהתכנסויות שונות בגטו. עם תחילת הגירוש חלה תמורה בש' ומאז הבליטה יצירתו בקווים חדשים את האימה והחשבון הקשה שעורך היוצר עם בני-אדם ועם אלוהים (שם אחד משיריו 'התחשבנות עם אלהים'). בשיר אחר, 'טלפון', קובע ש' בצער כי לא נותר לו איש בצד השני, הפולני, של העיר, שאליו יוכל לטלפן. בשיריו האחרונים, שאותם כתב בעת שעבד ב'שופ' למברשות, מתאר ש' את שקיעת הגטו וגסיסתו. השיר 'חפצים' מספר על נדידת החפצים ממקום למקום ברחובות הגטו. שיר אחר שמו 'התחנה הקטנה טרבלינקה' או 'דף מיומן האקציה'. נראה שזמן מה היה ש' שוטר בגטו, אך פרש מעיסוק זה, כי לא היה מסוגל ליטול חלק בחטיפות בימי הגירוש. גם בשלבים האחרונים של הגירוש היה ש' קורא משיריו במפגשים חשאיים של קבוצות קטנות. שיריו החותמים את דרכו מדברים על הפרידה מהחיים (שיר 'חמש לשתים-עשרה'), מביעים את ההתפעלות מההתנגדות עם נשק ביד וקריאה לנקם:

שמע אלוהי הגרמנים

בהתפלל היהודים בבית פרא,

בהחזיקם ביד מוט או נפץ.

תן לנו אלוהים קרב דמים,

תן לנו מוות בחטף...

ש' ניספה באפריל 1943. ידוע שבעת המרד היה באחד הבונקרים בגטו, אך אין מידע כיצד ומתי נהרג. רק חלק משיריו וקטעי הפרזזה שלו נשתמרו. קובץ היצירות שלו שיצאו בפולנית כותרתו 'אשר קראתי למתים' (Co Czytalem Umarłym), כשם אחד מקטעי הפרזזה שלו.